

Medii de dezvoltare incluzivă

Școala este o instituție a comunității care trebuie să ofere servicii educaționale oricărui copil/tânăr, indiferent de originea, natura sau particularitățile lui bio–psiho-socioculturale. Termenii de integrare școlară și educație integrată care au apărut ca o reacție la formele de segregare în educație au fost înlocuiți treptat cu educație incluzivă care pune accent pe diversitatea umană și pe respectul față de semenii diferiți din jurul nostru

În **școala incluzivă** au acces toți copiii unei comunități, este o școală deschisă, prietenoasă cu un curriculum flexibilizat, evaluarea este permanentă și formativă, parteneriatul educațional este un punct forte.

Adaptarea și integrarea școlară a elevilor cu tulburări cognitive și de învățare prezintă și ea câteva aspecte specifice care trebuie luate în considerare de educatori. Sintagma „tulburări de învățare” acoperă o gamă extrem de largă de manifestări. Unii dintre ei vor întâmpina dificultăți în citire, scriere, calcul, vorbire, dificultăți de ordin emoțional sau comportamental. Se recomandă evaluarea punctelor tari ale elevilor, precum și a nevoilor lor, cunoașterea modului de lor de învățare și utilizarea aprecierii rezultatelor obținute de aceștia, colaborarea permanentă cu ceilalți factori educaționali. Tehnicile asistive sunt necesare în activitatea cu acești copii.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ este un PROCES prin care răspundem diversității nevoilor copiilor prin creșterea gradului de participare la învățare și reducerea excluziunii. Aceasta presupune o serie de schimbări de substanță din perspectiva conținutului educațional, a abordării didactico-pedagogice, a structurii sistemului de educație și a strategiilor educaționale. Pentru a înțelege mai bine incluziunea, personalul școlilor are nevoie de un vocabular comun. Cu toate că termenii de incluziune și integrare sunt adesea utilizați cu același sens, de fapt aceștia se referă la practici distincte.

Incluziunea - termenul preferat - implică sprijinul elevilor cu cerințe educaționale speciale prin obiective individuale de învățare, acomodări și modificări astfel încât aceștia să poată accesa curriculumul de învățământ general (în clasa de învățământ de masă) și să poată fi creditați cu expectanțe de învățare reale.

Literatura de specialitate arată că elevii cu și fără dizabilități beneficiază deopotrivă, atât din punct de vedere social, cât și din punct de vedere academic, de incluziune. În plus, incluziunea are beneficii pentru profesori, părinți și comunitate.

Învățătorii care obțin succese în instruirea copiilor cu ADHD folosesc o strategie care cuprinde 3 obiective. Ei încep prin identificarea nevoilor acestui copil. De exemplu, învățătorul determină cum, când și de ce copilul este neatent, impulsiv și hiperactiv.

Învățătorul selectează apoi diverse practici pedagogice și le asociază cu instruirea școlară, intervenții comportamentale și cu tehnici de adaptare a copilului la mediul școlar și al clasei, astfel putând să vină în întâmpinarea nevoilor copilului. În cele din urmă, învățătorul combină aceste practici într-un program educațional individualizat pe care îl integrează cu activitățile educaționale ale celorlalți elevi din clasă.

Cele 3 obiective ale strategiei școlare pentru copiii cu ADHD sunt următoarele:

- Evaluarea nevoilor personale și a punctelor tari ale copilului. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, învățătorul poate lucra cu o echipă multidisciplinară, și cu părinții. Astfel se pot lua în considerare atât nevoile școlare cât și cele comportamentale, folosind atât diagnosticul formal și informal cât și observațiile de la clasă. Observațiile, cum ar fi stilul de învățare poate fi folosit pentru a-l mobiliza pe copil să-și folosească abilitățile de care dispune. Contextul în care apar disfuncțiile comportamentale trebuie luate de asemenea în considerare.

- Selectarea metodelor potrivite pentru instruirea școlară. Determinarea metodelor care ar putea veni în întâmpinarea nevoilor școlare și comportamentale ale copilului. Selectarea metodelor care sunt în acord cu vârsta sa, care să se potrivească cu nevoile sale și să îi câștige atenția.

- Combinarea metodelor de instruire școlară cu programul educațional personalizat al copilului. Împreună cu psihologul școlar și cu părintele, poate fi creat un program educațional personalizat care să evidențieze obiectivele viitoare împreună cu ajutorul de care copilul are nevoie pentru a atinge aceste obiective.

Trebuie luat în calcul modul în care învățătorul poate combina și integra acest program cu activitățile școlare a celorlalți elevi din clasă. Sprijinul trebuie să vină de la personalul didactic cu experiență, de la psihologii școlari, asistenții sociali și/sau de la personalul medical specializat. Acești copii au nevoie de o structură și de o rutină bine stabilită. Locul lor în bancă trebuie păstrat neschimbat și să fie lăsați, să învețe după metodele prin care ei înțeleg cel mai bine.

Idci de bază prin care, putem veni în ajutorul copiilor cu ADHD:

Chiar din prima zi, învățătorul trebuie să stabilească clar regulile clasei și să le transmită copilului alături de consecințele logice de pedeapsă sau de recompensă. Copilul trebuie așezat în bancă, ferit de elemente distractive, aproape de învățător, pentru a fi monitorizat și încurajat, sau lângă un copil, care este atent și concentrat.

O structură dreaptă, dar fermă, este esențială în activitățile de fiecare zi și rutina trebuie păstrată cu strictețe. Aceasta ajută copilul să înțeleagă ce se așteaptă de la el și să știe că munca și comportamentul lui este atent monitorizat. Acești copii răspund foarte bine la Regula celor trei „R”: rutină, regularitate și repetiție.

Foarte des, acești copii au o stimă de sine scăzută și de aceea au tendința să fie singuratici, izolați, ceea ce îi expune la riscul să fie victimizați de către alții. Pe de altă parte, unii pot să fie agresivi cu colegii și necesită o monitorizare atentă a comportamentului. În acest caz, distragerea copilului și implicarea lui în altă activitate, este cel mai bun mod de rezolvare a conflictelor. Abilitatea lor scăzută de a face față schimbărilor poate fi astfel folosită într-un mod pozitiv ajutându-i să iasă dintr-o potențială situație dificilă. Ei vor fi atât de ocupați să îndeplinească noua activitate primită, încât uită de orice conflict pe care l-au început. Această tactică oferă posibilitatea de a preveni potențialele probleme de comportament care pot să apară.

Învățătorul trebuie să fie ferm și să dețină controlul clasei, dar totodată să fie o persoană apropiată și caldă. Copiii cu ADHD sunt, în general, foarte sentimentali și iubitori. Ei răspund bine la laude și la o atenție individuală crescută. Laudele trebuie să fie dese, pe tot parcursul zilei, și nu doar la sfârșitul zilei. Atitudinile negative din partea învățătorului pot dăuna acestor copii deoarece ei au deja o stimă de sine scăzută. Acolo unde este posibil, este recomandat să se mențină același învățător pe tot parcursul anului școlar.

Când învățătorul oferă instrucțiuni este important să stabilească cu copilul un contact vizual. Dacă sarcinile de lucru sunt mai complexe, acestea trebuie împărțite în segmente mai mici și rezolvate una după alta.

Clasele cu număr mic de elevi sunt indicate pentru acești copii, deoarece, distractibilitatea este mai mică, și le oferă oportunități mai bune de a înnoda prietenii cu colegii și cu învățătorul. Este indicat să fie așezați în primele rânduri din clasă, sau mai aproape de perete, pentru a reduce distractibilitatea.

Aranjamentul elevilor în clasă se recomandă a fi făcut pe rânduri și nu pe grupuri. Grupurile sunt elemente distractive pentru copilul cu ADHD. Elevul cu ADHD trebuie așezat în bancă aproape de învățător, departe de colegii gălăgioși. Este important ca învățătorul să se poată plimba prin întreaga clasă și să aibă acces la toți elevii. Cu cât interacțiunea dintre elevi și învățător este mai mare, cu atât este mai benefică.

Copilul cu ADHD se concentrează mai bine dacă poate anticipa programul zilei:

- este recomandat ca elevii să primească orarul zilnic;
- regulile clasei trebuie afișate, iar învățătorul să verifice dacă au fost bine înțelese;

– poate fi afișat în clasă un calendar în care să se încercuiască datele în care elevii au teste scrise; Dacă elevul își pierde concentrarea spre sfârșitul zilei, se pot amâna sarcinile care necesită efort atențional și să fie fixate dimineața.

Învățătorul poate să stea în apropierea elevului cu ADHD când oferă indicații sau prezintă lecția. Momentele de trecere de la o temă la alta sunt dificile pentru elevul cu ADHD, de aceea copilul trebuie pregătit, printr-un avertisment. Unii elevi din clasele mici răspund foarte bine la un sistem de semne prestabilit împreună cu învățătorul. Astfel, acesta poate oferi un semnal vizual sau verbal atunci când un comportament inadecvat începe să apară. Aceste semnale reamintesc elevului să-și corecteze comportamentul fără o confruntare directă care-i poate leza stima de sine. În timpul sarcinilor dificile este indicată reducerea stimulilor auditivi și vizuali. Este important să li se specifice de ce materiale au nevoie pentru îndeplinirea unei sarcini.

Prezența unui ceas pe perete oferă posibilitatea elevilor de a-și calcula timpul necesar îndeplinirii sarcinii primite.

Unii elevi își aduc de acasă propriile obiecte care le distrag atenția (jucării). Trebuie stabilită regula ca aceste obiecte să fie arătate colegilor numai în pauze, iar în timpul orei să fie păstrate în bancă sau în ghiozdan.

Mulți dintre copiii cu ADHD reușesc să îndeplinească mai bine sarcinile manuale sau în scris, decât cele orale. Implicându-i în sarcini manuale, stima lor de sine crește și permite consolidarea încrederii în sine.

Copilului trebuie să i se acorde atenție, ascultându-l ce are de spus. Și el vrea să fie auzit, tratat cu respect. Învățătorul trebuie să creeze un mediu securizant pentru copil, să înțeleagă că acesta este lângă el ca să-l ajute. Nu trebuie certat în fața colegilor, iar ceilalți copii vor înțelege că nici ei nu au permisiunea să-l certe. În loc să fie confruntat direct, atunci când activitățile sau comportamentele lui sunt inadecvate, învățătorul poate prezenta alternativa, care rămâne valabilă. Acest lucru face ca așteptările să devină clare pentru elev și astfel să evite interpretarea negativă sau criticismul.

Zonele și perioadele de timp nestructurate și fără supraveghere, cum ar fi locurile de joacă sau pauzele, pot fi o problemă. Colegii care au abilități sociale bune și care doresc, pot să vină în ajutor copilului cu ADHD. Acest parteneriat între copii poate îmbrăca forma unor studii împreună, activități / proiecte comune sau timp de joacă. Ei au tendința de a se descurca bine în grupuri de învățare prin cooperare. Un grup mic de 3, până la 5 membri care rezolvă împreună o sarcină sau proiect, îl încurajează să își organizeze ideile și să-și asume responsabilitățile constituind baza ideală de exersare a abilităților de relaționare interpersonală.

Este important să învățăm să lucrăm cu acești copii, deoarece au multe talente ascunse, mult potențial și multe de oferit.

BIBLIOGRAFIE:

Gherguț, Alois – 2005, Sinteze de psihopedagogie specială, Editura Polirom, Iași;

Gherguț Alois – 2016, Educație incluzivă și pedagogia diversității, Editura Polirom, Iași;

Modul Online: 2017, Curs Introdutiv de Educație Incluzivă, Centrul European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități, Autor: M. M. Turza, București, www.educațieincluzivă.info ”.

Prof. înv. primar Topoleanu Lavinia
Școala Gimnazială "Alexandru Ciucurencu" Tulcea